

ΚΡΑΥΓΕΣ ΣΤ' ΑΥΤΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΚΥΠΡΟΣ 1977.

Ο τίτλος τῆς συλλογῆς τοῦ Ἀντρέα Ὀνουφρίου ἀνταποκρίνεται στό περιεχόμενο τοῦ βιβλίου. Τά διηγήματα ἔχουν πράγματι τήν μορφή κραυγῶν πού θέλουν νά φτάσουν στ' αὐτιά τοῦ κόσμου. Γράφοντας ὁ Ἀν. Ὀν. εἶχε ὅπως φαίνεται μπροστά του ἕνα κοινό μή Κυπριακό στό ὁποῖο ἤθελε νά μεταδώσει τό μήνυμα του. Ἕνα μήνυμα πλημμυρισμένο μέ ὀργή, πόνο, ἀγανάκτηση γιά τό μεγάλο καί γιά τήν μεγάλη ἀδικία. Ὅλα τά θέματα τῆς συλλογῆς εἶναι παρμένα ἀπό τήν τελευταία Κύπρο, τήν Κύπρο τῆς καταστροφῆς, τοῦ πολέμου, τῆς κατοχῆς, τῆς προσφυγιάς, τοῦ σκοτωμοῦ. Ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν διηγημάτων δέν εἶναι ἀπλῶς ἠλετρισμένη. Τά πάντα βρίσκονται ἐδῶ σ' ἕνα τεντωμένο σχοινί, τά πάντα βρίσκονται οὐσιαστικά σέ μιᾶ κατάσταση διάλυσης. Τό σκηنيό εἶναι τραχύ, τόσο τραχύ, πού δέν ἐπιτρέπει τήν ζυγισμένη καί ἰσορροπημένη ἀνάλιξη ἑνός μύθου, ἢ ἑνός χαρακτήρα. Στό τραχύ αὐτό σκηنيό γίνονται τραχειά ἀκόμα καί τά αἰσθήματα ἀνθρώπων πού κἄτω ἀπό φυσιολογικές συνθήκες θάταν ἐντελῶς διαφορετικά. Χαρακτηριστική περίπτωση ἴσως τό διήγημα "Σιωπή", ὅπου ἕνας γέρο - πρόσφυγας - λοῦστρος ἀντιμετωπίζει τήν ὀργισμένη ἐκρηξη ἑνός νεαροῦ στόν ὁποῖο τόλμησε ὁ γέρος νά πεῖ πῶς μοιάζει τοῦ χαμένου γιου του.:

Μιά ἀσυνήγηστη σκληρότητα ὑπάρχει ἐπίσης στό "Ὁποῖος τίτλος σᾶς ἀρέσει" στήν ἀντιπαράθεση τοῦ νεαροῦ καί τῶν δυό παλαιότερων, πού φιλοσοφοῦν γύρω ἀπό τά πάντα.

Αὐτή ἡ τραχύτητα στίς ἀνθρώπινες σχέσεις ἀντανανκᾶ μέν τήν σκληρή πραγματικότητα τῶν ἡμερῶν μας ταυτόχρονα ὁμως ἐκφράζει καί κάποιες ἀπόλυτες θέσεις τοῦ συγγραφέα πού τείνουν πρός μιᾶ σχηματοποίηση τῶν κειμένων. Σ' αὐτό συμβάλλει καί ἡ παρεμβολή στά διηγήματα πολιτικῶν θέσεων πού δημιουργοῦν τήν ἐντύπωση μιᾶς μοῖρας πού βαραίνει σάν κατάρα πάνω στούς ἀνθρώπους καί εἰδικώτερα πάνω στήν Κύπρο.

Κάπου λέει ὁ συγγραφέας:

" Οἱ μεγάλοι καί τρανοί τῆς γῆς, πού δέν κατέχουνε ἀπό τραγούδια καί τέτοια πῆραν ἀπόφαση νά χαλάσουνε τήν καρτερή τούτη γῆ, ἀμολήσανε τή φωτιά καί τό σίδερο τους ...."

Ἡ ἀπόλυτη αὐτή θέση ἔρχεται κι' ἐπανερχεται μέ πολλούς τρόπους. Στό τελευταῖο κείμενο "Ἀκούσατε τῆς φωνῆς μας..." πούχει τήν μορφή ἐπιστολῆς πρός κάποιο φίλο, λέει:

".....τούτη ἡ γῆ τῆς Κύπρου ἦτανε παράδεισος..... Θεοί καί δαιμόνοι τό καταράστησαν..... Κι'ἀπέ δέν ἔζησε ποτές ἤσυχος. "Ολοι τό ζηλεύανε, ὄλοι τό φθονοῦσανε καί θέλαν νά τό κάνουν χτήμα τους....."

Στό διήγημα "Διαμαρτυρία" αὐτή ἡ ἀπόλυτη ἀντιπαράθεση Κύπρου καί τοῦ ὑπόλοιπου κόσμου προβάλλει ἀνάγλυφα. Ὁ συγγραφέας ἀντιπαραθέτει ἐδῶ ἕνα προσφυγικό καταυλισμό μ'ὄλους ἐκεῖνους τοὺς ξένους πού τόν ἐπισκέπτονται "Ὅλοι, ντυμένοι στά καλά τους, μπογιατισμένοι τά χρώματα τῆς φιλανθρωπίας, ἔσερναν τό μάτι στή μὴφέρα τῶν ξεριζωμένων, ἄφηναν τό δέμα τῆς μελετημένης προσφοῶς τῶν συναισθημάτων τους καί φεύγανε ἀνακουφισμένοι πού τό χέρι τ'ὀλέθρου δέν ἔφτασε καί σαύτους".

Καί λίγο πιό κάτω:

"Ἐγγλέζοι, Ἀμερικάνοι, Γερμανοί ὄλες τοῦ κόσμου οἱ φυλές περιλάβαιναν στ'ἀξιοθέατα καί τόν καταυλισμό τῶν προσφύγων κι'ἕστερα προβαίναν στίς τυποποιημένες δηλώσεις τους καί στίς ἀτέλειωτες ἄφυχες εὐχές τους".

Ἡ πεζογραφία λόγω ἀκριβῶς τῆς φύσης της εἶναι σέ θέση νά συλλάβει καί νά δώσει ὀλοκληρη τήν κίνηση τῆς ζωῆς. Ἀπ'αὐτῆς τῆς πλευρᾶς ἰδιαίτερα στίς συνθήκες πού περνοῦμε ἡ Κυπριακή πεζογραφία καλεῖται νά διαδραματίσει ἕνα πολύ σοβαρό ρόλο. Καλεῖται νά δώσει κατ' ἀρχή στόν λαό μιά βαθύτερη γνώση τῆς μαρτυρικῆς του πορείας μέσα στήν ἱστορία, γνώση τῶν κινήτριων της δυνάμεων.

Εἶναι γεγονός ^{εἰς} ἡ πεζογραφία χρειάζεται μιά ἀπόσταση γιά νά ὀλοκληρώσει τίς διαδικασίες της. Ἀπ'ἐδῶ καί τό αἰτιολογικό τῆς ἀδυναμίας τῆς πεζογραφίας μας νάναπλάσει τήν τραγωδία τοῦ 74. "Ἐστω κι'ἄν στέκει ὁμως αὐτός ὁ γενικός κανόνας δέν μπορεῖ ἔν τούτοις νά προσφέρεται σάν ἄλλοθι στήν κάθε περίπτωση. Δέν μποροῦν νά μᾶς ικανοποιοῦν - καί δέν ἀναφέρουμε μόνο στοὺς ἀναγνώστες ἀλλά καί στοὺς ἴδιους τοὺς δημιουργούς - πεζογραφικά κείμενα πού συλλαμβάνουν μονάχα τήν συναισθηματική πλευρά τῶν δίσεκτων αὐτῶν χρόνων. Ἀκόμη περισσότερο ὁμως δέν μποροῦν νά ικανοποιοῦν πεζογραφικά κείμενα πού προδίδουν μιά σύγκριση ὅσον ἀφορᾷ τίς ἐκτιμήσεις γιά τό τί καί πῶς καί ποιός εὐθύνεται γιά τήν τραγωδία. Πέρα ἀπό τήν ἰσοπέδωση ὄλων τῶν ξένων στήν στάση τους ἔναντι τῆς Κύπρου - μιά ἰσοπέδωση πού τήν εἶχαμε ἐπισημάνει καί στό προηγούμενο βιβλίο τοῦ Ἄν. Ὀν. "Ὁρες Χαμοῦ" (1975), ἰσοπέδωση πού ὀδηγεῖ ἀλυσιδωτά σέ πολλές καινοτοπιές - ἡ καινούρια συλλογή δίνει τήν εὐκαιρία καί γιά ὀρισμένες ἄλλες σκέψεις. Τό πρῶτο διήγημα, "Τό δέντρο", πούναι ἕνα καλό διήγημα, ξεκινώντας ἀπό πιό πίσω, ἀπό τά χρόνια τῆς βρεττανικῆς κατοχῆς, θέτει μέ κάποιο τρόπο καί τό θέμα τῶν σχέσεων Ἑλλήνων καί Τούρκων. Μόνο πού κι'ἐδῶ δέν φτάνει τό νιστέρι σέ βάθος. Ἀπό τό 55, πέρασαν πάνω ἀπό δύο δεκαετίες - καί δέν εἶναι μόνο οἱ ἄριστεροί πού τό λένε τώρα - (πού τόπαν καί τότε) πῶς ἕνας ἀπό τοὺς λόγους πού ἔθησε στρώματα τῆς τουρκικῆς κοινότητας ~~τότε~~ στήν ἀγκαλιά τῶν δικῶν τους σωβινιστῶν ἡγετῶν καί τά προσκόλλησε στήν ἀποικιοκρατία ἦταν ἡ τακτική τοῦ ἀγῶνα τῆς ΒΟΚΑ, μιά τακτική πού ἀνάμεσα στ'ἄλλα παραγνώριζε ἔντελῶς τό τουρκικό στοιχεῖο.

Οί αποικιοκράτες απλώς εκμεταλλεύτηκαν στο Ξπαιρο μία κατάσταση πού τούς προσφέρ-
τηκε. "Έτσι ή θέση του διηγήματος για τον Τοῦρκο γείτονα πού ενώ όλα πήγαι-
ναν μέλι - γάλα στο χωριό προδίδει τό παλληκάρι στους "Άγγλους γιατί "του θό-
λωσαν" τό μυαλό δέν περιέχει εκείνο τό στοιχείο πού κάνει τήν τέχνη νά βαθαι-
νει καί νά πλαταίνει τήν συνείδηση ενός λαού.

Ο 'Αν. 'Ον. θητεύει σοβαρά στο χωρο του διηγήματος, ἔχει μπεῖ στα μυστι-
κά της τεχνικής του κι'είναι δημιουργός μέ ξύπνια συνείδηση, ανοικτό μυαλό
καί μιά ἔφεση πρὸς συνεχή καλλιέργεια.

Γι'αυτό δικαιολογημένα περιμένουμε δουλειά του πού νά πηγαίνει πέρα από
τίς απλές κραυγές.

Π.ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ